

گروه آموزشی روانپرستاری

طرح دوره نظری و عملی *Course plan*

شماره درس: 513533

عنوان درس: مداخلات روانپرستاری کودکان و نوجوانان

نوع و تعداد واحد(نظری): 1 واحد نظری

دروس پیش نیاز: ندارد

نیمسال تحصیلی: نیمسال اول 1405-1406

فراگیران (رشته، مقطع، ترم): کارشناسی ارشد روانپرستاری ترم 3

مکان کلاس: دانشکده پرستاری کلاس 26

زمان کلاس: چهارشنبه ها 4-2

شماره تماس: 37927607

مسئول درس: دکتر فاطمه لهراسبی

مکان و زمان حضور در دفتر کار: دانشکده پرستاری و مامایی - طبقه اول - اتاق 152 - روزهای دوشنبه 4-2

Flohrasebi@nm.mui.ac.ir:Email

اساتید درس: دکتر فاطمه لهراسبی

شرح درس:

در این درس، فراگیران با مراحل رشد و تکامل روانی کودک و نوجوان و تأثیر آن بر تظاهر بالینی اختلالات روانپزشکی آشنا می‌شوند و در زمینه‌ی علل ایجاد اختلالات روانپزشکی، روش‌های درمانی (روان‌شناختی و دارویی)، و مراقبت‌های پرستاری از کودکان و نوجوانان مبتلا به اختلالات اضطرابی، خلقی، سایکوتیک، و عصبی-رشدی، در چهارچوب فرآیند پرستاری و با تأکید بر اصول سایکوفارماکولوژی رشد، پایش عوارض، و آموزش به خانواده، دانش و مهارت لازم را کسب کرده و این دانش و مهارت را در موقعیت‌های بالینی، آموزشی، و اجتماعی به کار خواهند گرفت.

هدف کلی برنامه درس:

دانشجویان ارشد روان‌پرستاری در پایان این درس، با دانش کافی در زمینه‌ی سبب‌شناسی، طبقه‌بندی تشخیصی، پروتکل‌های مبتنی بر شواهد و سطوح سه‌گانه‌ی پیشگیری (ابتدایی، ثانویه و ثالثیه)، همراه با نگرشی مبتنی بر پذیرش رویکرد خانواده‌محور، احترام به شأن کودک، پرهیز از انگ‌زنی و تعهد اخلاقی عمیق، و با مهارت‌های کاربردی در برقراری ارتباط درمانی همدلانه با کودک و خانواده، اجرای ارزیابی‌های روان‌سنجی استاندارد، طراحی مراقبت‌های فردی شده بر اساس شواهد روز، مدیریت دارویی و غیردارویی، و همچنین رهبری و مدیریت مؤثر در هماهنگی تیم بین‌رشته‌ای، برنامه‌ریزی مداخلات اجتماع‌محور، مشاوره به خانواده و مدرسه و ارزشیابی مستمر پیامدها، قادر خواهند بود به‌عنوان پرستارانی متخصص، مسئول و حرفه‌گر، نقش کلیدی خود را در شناسایی، درمان، توانبخشی و ارتقای سلامت روان کودکان و نوجوانان در سطوح مختلف نظام سلامت ایفا نمایند و با اتکا به صلاحیت‌های پنج‌گانه‌ی بالینی (نگرش‌ها و باورها، حرفه‌ای‌گرایی، مهارت‌های ارتباطی، عملکرد مبتنی بر شواهد، و رهبری و مدیریت)، به ارتقای کیفیت زندگی این گروه آسیب‌پذیر و کاهش بار روانی-اجتماعی اختلالات روان‌پزشکی در جامعه کمک کنند.

اهداف اختصاصی:

از دانشجو انتظار می رود در انتهای این دوره قادر باشد:

حیطه شناختی :

- مراحل رشد و تکامل روانی کودک و نوجوان (از بدو تولد تا ۱۸ سالگی) را در حوزه های جسمی، شناختی، عاطفی، و اجتماعی توصیف کرده و تأثیر آن را بر تظاهر بالینی اختلالات روانپزشکی تحلیل نمایند.
- نظریه های اصلی روان پویایی، رفتاری، شناختی، و سیستم نگر را در تبیین سبب شناسی اختلالات روانی کودکان و نوجوانان با یکدیگر مقایسه کرده و کاربرد هر یک را در موقعیت های بالینی توضیح دهند.
- روش های سنجش و ارزیابی روانی مصاحبه ی تشخیصی، ابزارهای غربالگری، پرسش نامه های خودگزارشی را در کودکان و نوجوانان نام برده و نقاط قوت و ضعف هر یک را تحلیل نمایند.
- سیستم طبقه بندی DSM-5-TR را برای اختلالات روانی کودکان و نوجوانان شرح داده و معیارهای تشخیصی اختلالات اضطرابی، خلقی (افسردگی و دوقطبی)، سایکوتیک (اسکیزوفرنیا)، و عصبی-رشدی را با یکدیگر مقایسه نمایند.
- سبب شناسی، اپیدمیولوژی، سیر بالینی، و پیش آگهی اختلالات اسکیزوفرنیا، دوقطبی، و اضطرابی را در کودکان و نوجوانان با بزرگسالان مقایسه کرده و تفاوت های کلیدی را توضیح دهند.
- اصول سایکوفارماکولوژی رشد (فارماکوکینتیک و فارماکودینامیک وابسته به سن) را شرح داده و تأثیر آن را بر انتخاب دارو، دوز شروع، و سرعت تیتريشن در کودکان و نوجوانان تبیین نمایند.
- عوارض جانبی شایع و نادر داروهای روانپزشکی ضدسایکوز، تثبیت کننده های خلق، محرک ها، و بنزودیازپین ها را در کودکان و نوجوانان نام برده و مکانیسم ایجاد هر یک را توضیح دهند.
- اصول توانبخشی روانی و کاربرد آن را در اختلالات روانی کودکان و نوجوانان شرح داده و اهداف آن را در سطوح مختلف پیشگیری تبیین نمایند.
- مداخلات غیردارویی مبتنی بر شواهد (هنر درمانی، قصه درمانی، بازی درمانی، موسیقی درمانی، و نمایش درمانی...) را نام برده و مکانیسم اثر و کاربرد هر یک را در اختلالات مختلف کودکان و نوجوانان توضیح دهند.

حیطه عاطفی :

- اهمیت تشخیص زودهنگام و درمان به هنگام اختلالات روانپزشکی کودکان را در پیشگیری از آسیب های طولانی مدت پذیرفته و این نگرش را در عملکرد بالینی خود منعکس نمایند.
- نقش محوری خانواده را در فرآیند درمان و توانبخشی کودک یا نوجوان مبتلا به اختلال روانپزشکی به رسمیت شناخته و از خانواده به عنوان یک شریک درمانی در تمام مراحل مراقبت استفاده نمایند.
- با نگرش همدلانه و غیرقضاوتی با کودکان و نوجوانان مبتلا به اختلالات روانپزشکی و خانواده های آنها ارتباط برقرار کرده و انگ اجتماعی را در تعاملات خود کاهش دهند.
- به کار تیمی و همکاری بین رشته ای (روان پزشک، روان شناس، مددکار اجتماعی، معلم، و کاردرمانگر) در مدیریت اختلالات روانپزشکی کودکان اعتقاد داشته باشند و این رویکرد را در عملکرد خود به کار گیرند.
- اهمیت مداخلات غیردارویی مبتنی بر شواهد (هنر درمانی، قصه درمانی، بازی درمانی) را در کنار درمان دارویی پذیرفته و از آنها به عنوان ابزارهای مکمل در فرآیند درمان استفاده نمایند.
- مسئولیت قانونی و اخلاقی خود را در تجویز و پایش داروهای روان گردان در کودکان و نوجوانان پذیرفته و اصول رضایت آگاهانه، محرمانگی، و ثبت حوادث نامطلوب را در عملکرد خود رعایت نمایند.

- به توانمندسازی خانواده‌ها به عنوان یکی از مؤثرترین مداخلات پرستاری اعتقاد داشته باشند و با آموزش و حمایت از خانواده‌ها، آنها را به مشارکت فعال در فرآیند درمان و پیشگیری از عود تشویق نمایند.

حیطه روانی حرکتی

- با استفاده از مصاحبه‌ی تشخیصی ساختاریافته و ابزارهای ارزیابی، یک ارزیابی جامع روان‌پرستاری از کودک یا نوجوان مبتلا به اختلال روانپزشکی انجام داده و داده‌های آن را در پرونده مستند نمایند.
- تشخیص‌های پرستاری را برای کودکان و نوجوانان مبتلا به اختلالات اضطرابی، خلقی، سایکوتیک، و عصبی-رشدی، بر اساس داده‌های ارزیابی، تدوین و اولویت‌بندی نمایند.
- یک برنامه‌ی مراقبتی جامع و فردی‌محور برای کودک یا نوجوان مبتلا به اختلال روانپزشکی، شامل مداخلات دارویی، روان‌شناختی، و توانبخشی، در چهارچوب فرآیند پرستاری طراحی نمایند.
- یک برنامه‌ی پایش جامع برای کودک یا نوجوان تحت درمان با داروهای روان‌گردان، شامل پایش علائم حیاتی، آزمایشات دوره‌ای (قند خون، لیپید، پرولاکتین، عملکرد تیروئید و کلیه)، و پیگیری بالینی، تدوین و اجرا نمایند.
- عوارض جانبی داروهای روان‌گردان (سندرم سروتونین، سندرم بدخیم نورولپتیک، دیستونی حاد، آکاتیسیا، و مسمومیت با لیتیوم) را در کودک یا نوجوان شناسایی کرده و مداخلات پرستاری فوری را اجرا نمایند.
- یک برنامه‌ی آموزش جامع به خانواده، شامل آموزش درباره‌ی علت بیماری، نحوه‌ی مصرف دارو، مدیریت عوارض، تشخیص علائم عود، و نحوه‌ی برخورد با بحران‌های دارویی، طراحی و اجرا نمایند.
- یک برنامه‌ی توانبخشی روانی برای کودک یا نوجوان مبتلا به اختلال روانپزشکی، شامل آموزش مهارت‌های اجتماعی، توانبخشی شناختی، و بازگشت تدریجی به مدرسه، طراحی نمایند.
- یک مداخله‌ی مبتنی بر شواهد (هنر درمانی، قصه‌درمانی، بازی‌درمانی، یا موسیقی‌درمانی) را برای کودک یا نوجوان مبتلا به اختلال اضطرابی، خلقی، یا سایکوتیک طراحی و اجرا نمایند.
- برای پایش دارویی، مدیریت عوارض، و تسهیل بازگشت تحصیلی کودک یا نوجوان، هماهنگی کرده و یک برنامه‌ی مشارکتی طراحی نمایند.

روش تدریس (در جلسات حضوری، آفلاین و جلسات آنلاین):

1. سخنرانی تعاملی (پرسش و پاسخ، کوئیز، بحث گروهی و ...)
2. بحث در گروه‌های کوچک
3. یادگیری مبتنی بر تیم (TBL)
4. یادگیری مبتنی بر محتوای الکترونیکی تعاملی
5. یادگیری مبتنی بر حل مسئله (PBL)
6. روش یادگیری مبتنی بر مورد (case based learning)
7. کلاس درس وارونه
8. نوشتار تاملی

وظایف فراگیران (در جلسات حضوری، آفلاین و آنلاین):

1. در جلسات حضوری/آنلاین با رعایت نظم کلاسی به موقع حضور داشته باشد.
2. حضور فعال در کلاس‌های حضوری/آنلاین (مشارکت در پرسش و پاسخ‌ها)
3. انجام فعالیت‌های یادگیری نظیر انجام تکلیف (حضوری/آفلاین)، شرکت در آزمون و شرکت در بحث‌های گروهی و پاسخدهی سوالات به منزله فعالیت کلاسی محسوب می‌شود.
4. شرکت در آزمون‌های مجازی، آزمونک‌های کلاسی، میان ترم و پایان ترم الزامی است.

قوانین و مقررات کلاس (در جلسات حضوری، آفلاین و آنلاین):

- آئین نامه رفتار و پوشش حرفه ای دانشجویان طبق شیوه نامه اجرائی (موجود در سایت دانشکده پرستاری، قسمت معاونت آموزشی، اداره خدمات آموزشی، آیین نامه پوشش حرفه ای) رعایت گردد.
 - بر اساس مصوبه آئین نامه آموزشی نحوه برخورد با غیبت دانشجویان در کلاس به شرح زیر است.
- الف) غیبت در جلسات درس تا سقف مشخص شده در آئین نامه آموزشی مربوطه در صورتی مجاز خواهد بود و مشمول کسر نمره نخواهد گردید که با ارائه مدارک مستند و گواهی معتبر و تأیید شده و با تشخیص مدیر گروه مربوطه مجاز شناخته شود.
- ب) نحوه برخورد با غیبت غیر موجه دانشجو در کلاس درس در سقف کمتر از $\frac{4}{17}$ (چهار هفدهم) بشرح زیر می باشد:
- یک جلسه غیبت غیرموجه قابل بخشش
 - دو جلسه غیبت غیرموجه کسر 1 نمره
 - سه جلسه غیبت غیرموجه کسر 2 نمره
 - چهار جلسه غیبت غیرموجه کسر 4 نمره
- ج) در خصوص نحوه برخورد با تعطیلی کلاس (غیر مجاز) که به صورت گروهی انجام می شود به ازای هر جلسه استاد می تواند تا سقف 2 نمره کسر نماید.
- بدیهی است غیبت بیش از حد مجاز (4/17) منجر به نمره صفر در درس خواهد بود و در صورت مجاز بودن غیبت‌ها با ارائه مستندات و اخذ موافقت شورای آموزشی دانشکده، موجب حذف درس خواهد شد.

- سیاست های مسئول درس در مورد تاخیر و هرگونه تخطی از آیین نامه انضباطی دانشجو در کلاس درس:
- دانشجویان موظف هستند در زمان مقرر در کلاس حضور یابند و در صورت تأخیر، منطبق با سیاست های انضباطی برخورد می شود.
 - هرگونه رفتار نامناسب، صحبت‌های نامربوط، استفاده نادرست از وسایل الکترونیکی، یا ایجاد مزاحمت در کلاس ممنوع است.
 - دانشجویان باید احترام متقابل با استاد و هم‌کلاسی‌ها را رعایت کنند.
 - موارد تخطی از سیاست‌های انضباطی ممکن است منجر به تذکر کتبی، کاهش نمره، یا در موارد جدی‌تر، ارجاع به مراجع ذی‌ربط در دانشگاه شود.

نحوه ارزشیابی دانشجو و نمره دهی:

ردیف	فعالیت	نمره از ۲۰
۱	انجام تکالیف و فعالیت‌های یادگیری در زمان مقرر	2
۲	مشارکت فعال در فعالیت‌های کلاسی و بحث‌های آموزشی	2

۳	آزمون‌های کلاسی	2
۴	فعالیت‌های فردی و گروهی، حل مسئله و مطالعه موردی	2
۵	امتحان میان‌ترم	---
۶	امتحان پایان‌ترم	12
جمع		۲۰

منابع اصلی:

1. Tapan Parikh, and Mina K. Dulcan,. Study Guide to Child and Adolescent Psychiatry, Second Edition. American psychiatric association publishing. 2023.

واقعی س، بزازکاهانی ح، ربانی ج. روانپرستاری کودک و نوجوان. تهران: نشر اندیشه رفیع ۱۴۰۲.

تشکری اشرف. ارزیابی روانپزشکی کودکان و نوجوانان. تهران: نشر طبیب. 1391.

* منابع پیشنهادی برای مطالعه بیشتر:

دیوید ال. کی، مورین ای مونتگمری استفن. بهداشت روانی و روانپزشکی کودک و نوجوان. مترجم اسکندری محمدرضا. تهران: انتشارات ارجمند. 1398.

کارولین اس. شرودر، بتی ان. گوردون. سنجش و درمان مشکلات دوران کودکی. ترجمه مهرداد فیروز بخت. چاپ سوم. تهران: انتشارات دانژه. 1401.

رضایی فرزین. ترجمه خلاصه روانپزشکی علوم رفتاری - روانپزشکی بالینی. کاپلان هارولدو سادوک بنیامین. جلد سوم. تهران: انتشارات ارجمند.

جدول زمان بندی ارائه برنامه درس مداخلات روانپرستاری کودکان و نوجوانان نیمسال اول. 1405-1406					
روز و ساعت برگزاری: چهارشنبه‌ها 4-2 مکان برگزاری: دانشکده پرستاری و مامایی کد گروه: ارشد روانپرستاری					
ردیف	تاریخ	عنوان جلسه	نوع جلسه	آمادگی لازم دانشجویان قبل از شروع کلاس/ فعالیت یادگیری	مدرس
1	1405/7/1	روانشناسی رشد کودک و نوجوان آسیب شناسی روانی در کودک و نوجوان طبقه بندی اختلالات روانی کودک و نوجوان	☒ حضوری ☐ آنلای ☐ آفلاین	-----	دکتر لهراسبی
2	1405/7/8	سنجش و ارزیابی روانی کودک و نوجوان	☒ حضوری ☐ آنلای ☐ آفلاین	مطالعه و آمادگی کامل	دکتر لهراسبی
3	1405/7/15	اسکیزوفرنیا در کودکان و نوجوانان	☒ حضوری ☐ آنلای ☐ آفلاین	مطالعه و آمادگی کامل	دکتر لهراسبی

دکتر لهراسبی	مطالعه و آمادگی کامل	☒ حضوری ☐ آنلاین ☐ آفلاین	اختلال دو قطبی در کودکان و نوجوانان	1405/7/22	4
دکتر لهراسبی	مطالعه و آمادگی کامل	☒ حضوری ☐ آنلاین ☐ آفلاین	اختلالات اضطرابی در کودکان و نوجوانان	1405/7/29	5
دکتر لهراسبی	مطالعه و آمادگی کامل	☒ حضوری ☐ آنلاین ☐ آفلاین	سایر اختلالات روانپزشکی کودکان	1405/8/6	6
دکتر لهراسبی - تدریس توسط دانشجویان	مطالعه و آمادگی کامل	☒ حضوری ☒ آنلاین ☐ آفلاین	توانبخشی روانی اجتماعی در کودکان و نوجوانان	1405/8/13	7
دکتر لهراسبی - تدریس توسط دانشجویان	مطالعه و آمادگی کامل	☒ حضوری ☐ آنلاین ☐ آفلاین	مداخلات مبتنی بر شواهد (هنر درمانی، قصه درمانی، کاردرمانی....)	1405/8/20	8

لینک کلاس مجازی: <https://meet.mui.ac.ir/lohrasebi/>

تاریخ امتحان میان ترم: ندارد

تاریخ امتحان پایان ترم (بر اساس تقویم آموزش)